

настання події, пов'язаної з можливими фінансовими втратами чи іншими негативними наслідками для діяльності суб'єкта ринку внаслідок несприятливих змін на цьому ринку [6]. Та чи реально передбачити все й точно розрахувати шлях досягнення мети? Звісно, ні. Проте, маючи необхідні знання, інформацію та досвід (і не тільки власний) з того чи іншого питання, можна уникнути прикрих ситуацій та помилок, заощадити здоров'я, сили, гроші та, головне, успішно вирішити квартирне питання.

У статті проаналізована лише частина проблем, пов'язаних із можливими ризиками й легітимністю договорів купівлі-продажу майнових прав на житло, та навіть проаналізоване свідчить про багатоманітність теоретико-прикладних підходів до їх розв'язання. Потрібне комплексне дослідження порушеної проблематики з подальшим удосконаленням правового регулювання у сфері капітального будівництва. **Д**

Джерела

1. Юридичний словник-довідник. — К.: Femina, 1996. — С. 323.
2. Комментарий к части первой Гражданского кодекса РФ (постатейный). — М., 1998. — С. 269.
3. Порошков В. А. Права на чужие недвижимые вещи по российскому гражданскому праву. — М.: РГБ, 1997. — 169 с.
4. Головченко В. В., Ковальський В. С. Юридична термінологія: Довідник. — К.: Юрінком Інтер, 1998. — С. 83.
5. Цивільний кодекс України. — К.: Вид. Паливода, 2008. — 328 с.
6. Міщенко П. К. Правові та політичні аспекти державного регулювання кредитування в Україні. — К.: Сталь, 2011. — С. 132.
7. Сербін Ю. Виведімо зодчого з коми, і він дасть роботу шістьом суміжникам // Віче. — 2010. — № 13. — С. 48–50.

7

Нація та її політична культура*

Іван ЗАГРІЙЧУК,
доктор філософських наук,
професор кафедри філософії
та соціології
Української державної академії
залізничного транспорту
(м. Харків)

Національна культура охоплює всі сфери суспільного життя: моральну, релігійну, соціальну, правову й політичну. Однак особливу роль у її структурі та функціонуванні відіграє політична складова — національна політична культура. Вона є культурною основою функціонування політичної системи нації та має визначальний вплив на актуальний зміст правової та інших складових національної культури.

Рецензія

*Рецензія на монографію:
Рудакевич О. М. Національна
політична культура: теорія,
методологія, український
досвід. — Тернопіль:
Видавництво ТНЕУ «Економічна
думка», 2010. — 456 с.

Саме дослідженню теоретичних основ взаємозв'язку та взаємодії національної спільноти та її політичної культури присвячено другу монографічну працю О. Рудакевича — «Національна політична культура: теорія, методологія та український досвід». Актуальність теми зумовлена формуванням культури сучасної української нації, в якій повинні зосереджуватися ідеї, цінності та ідеали, що сповна відповідають національним потребам та інтересам.

Уже вдруге доцент Тернопільського національного економічного університету О. Рудакевич публікує монографії, де розглядаються концептуальні засади життєустрою сучасних націй. У першій із них — «Національний принцип: етнополітична концепція нації» (Тернопіль: Економічна думка, 2009. — 294 с.), автор обґрунтовує ідею про те, що сутність нації, незалежно від того, до якого типу національних спільнот вона належить — етнічного, політичного чи змішаного (етнополітичного), є діалектичне поєднання етнічного (особливо етнокультурного) та політичного способів самоорганізації соціуму. Національний принцип виражає глибинну закономірність процесу формування, функціонування та розвитку національних спільнот. Ця закономірність, зокрема, виявляє ту об'єктивну істину, що не може бути нації без спільної для її членів культури, а отже, й етнічності.

В Україні поки що відсутні ґрунтовні дослідження теоретико-методологічних та практичних проблем політичної культури національного типу. Серед ав-

торів, які зробили певні кроки до закладання основ дослідження власне національної політичної культури, — В. Бебик, В. Бурдяк, М. Головатий, І. Курас, В. Корнієнко, В. Лісовий, Л. Нагорна, П. Сас, В. Ребало, М. Розумний, Н. Ротар. А також низка інших науковців. Однак національна політична культура потребує комплексного концептуального осмислення та обґрунтування методології відповідної дослідницької роботи. Для сучасного українського суспільства важливо не лише з'ясувати стан його національної політичної культури, її головні риси та тенденції розвитку, а й виробити її модель. Вона повинна врахувати історичний досвід народу, специфіку його сьогодення, життєві потреби й інтереси, а також світовий досвід функціонування модерної політичної культури. Ця модель має бути покладена в основу практичної діяльності влади й громадянського суспільства з формування стрижневої політичної культури оновленої української нації.

Мета монографічної праці О. Рудакевича — послідовно з'ясувати та обґрунтувати теоретико-методологічні засади дослідження національної політичної культури як основної форми буття політичної культури в сучасному світі. Для її досягнення автор використовує положення загальної теорії культури, її політичної складової та національних спільнот, спираючись на досвід українського національного життя. На початку монографії здійснено аналіз основних підходів до дослідження політико-культурних феноменів, культури загалом із метою виявлення їхнього евристичного потенціалу для дослідження національної політичної культури. З'ясовано зміст і співвідношення понять «національна культура», «національна політична культура» та «етнополітична культура нації».

У роботі з належною повнотою представлено процесуальні моделі національної політичної культури в контексті загальної теорії діяльності, суспільних відносин, соціальних орієнтацій, комунікації та синергетичного бачення динаміки культури. Проаналізовано характерні риси й властивості нації як суб'єкта й об'єкта політичної культури та з'ясовано суть понять і актуальний зміст імперативів, функцій, інфраструктури національної політичної культури, окреслено просторово-часові характеристики політико-культурного феномену. В останній частині монографії характеризуються соціетальні елементи національної політичної культури, розкриваються особливості їхнього функціонування в Україні.

Наукова новизна монографії в тому, що це перше дослідження в українській політології, яке безпосередньо присвячене теорії та методології національної політичної культури. Концепцію останньої розроблено на основі творчого використання сучасної теорії культури та нації. Засадничими положеннями, що розкривають сутність і специфіку національної політичної культури, є ідеї про те, що вона формується та функціонує на основі національної свідомості та національної ідентичності членів спільноти. У свою чергу, національна ідея виступає її концептуальним ядром, наповнюючи складові культури актуальним змістом. Акцентовано увагу на тому, що складові національної політичної культури слід розглядати як культурні відповіді на національні політичні потреби та інтереси, головними з яких є забезпечення суверенного існування нації та її держави. Автором переконливо обґрунтовано методологію дослідження національної політичної культури на основі соціетального підходу. Останній дає змогу представити націю як колективний суб'єкт політичної культури, досліджувати культуру на системно-цілісному рівні, виявляти та аналізувати загальнонаціональні політико-культурні форми, їхній детермінуючий вплив на політичну сферу життєдіяльності нації.

Особливу цінність становить авторський аналіз і запровадження в науковий дискурс поняття «імперативи національної політичної культури». Розкрито його сутність, що акумулює вимоги нації до змісту, структури та функціонування політичної культури. Імперативи вимага-

ють урахування в політичному житті життєвих потреб та інтересів нації, традицій народу, його ментальності; визначають ієрархію національних цінностей; орієнтують гравців політичної арени (політичних акторів) на утвердження в політиці моральних засад; культивування демократичних цінностей, їхню інституціоналізацію; творче запозичення найкращих зразків світового політичного досвіду тощо (с. 200–209). Розроблено комунікативну модель національної політичної культури, котра дозволяє представити культуру як процес, що розгортається в просторі й часі та має кілька етапів. На її основі автором розкрито сутність та зміст інфраструктури національної політичної культури, що являє собою комплекс взаємопов'язаних обслуговуючих засобів духовно-ідеологічного, морально-правового, матеріально-технічного, соціально-організаційного (інституційного) характеру, які забезпечують формування, функціонування та розвиток політичної культури нації (с. 229–241). Обґрунтовано методику узагальнення наукових знань про національну політичну культуру на основі матриці, що включає основні соціетальні форми національної культури та об'єкти політико-культурної детермінації (с. 187–194). Особливу увагу в дослідженні О. Рудакевич зосередив на аналізі національної ідентичності, ідеї нації та національної ідеї як важливих складових національної політичної культури. Він підкреслює, що поняття «ідея нації» виражає думку про необхідність набуття народом статусу нації та втілення в реальність її певної моделі — етнічної, політичної або змішаної (етнополітичної). «Національна ідея» виражає цілі розвитку нації, набуття нею стану, який забезпечить щасливе життя народу та виконання ним певної історичної місії. Ідея нації та національна ідея в їхній органічній єдності є концептуалізуючим ядром усієї національної культури (с. 371–393).

У монографії послідовно охарактеризовано процес формування національної політичної культури в Україні. Його специфіка в тому, що одночасно відбуваються два процеси: відродження та динамічний розвиток політичної культури української етнічної нації й національних меншин та їхнє зближення на засадах основних конституційних цінностей. На думку автора, процес політико-культурної консолідації в Україні гальмується невизначеністю моделі модерної української нації (буде це політична нація або нація етнокультурна, яка розбудовується на мовно-культурній основі української етнічної нації), несформованістю національної самосвідомості та національної ідентичності, тривалою відсутністю спільної для всіх громадян консолідуючої національної ідеї. Усебічно дослідивши проблему, автор дійшов висновку, що важливою умовою формування модерної української політичної культури є свідомо опора основних політичних акторів на імперативи національної політичної культури, розбудова її інфраструктури, цілеспрямована трансляція в політичний простір національних культурних цінностей.

Позаяк у монографії О. Рудакевича запропоновані теоретико-методологічні засади дослідження національної політичної культури, можна сподіватися, що вітчизняні науковці активніше долучатимуться до подальшого дослідження стану й тенденцій розвитку політичної культури української нації. У зв'язку з цим варто нагадати думку видатного українського політичного мислителя та діяча В. Липинського, висловлену в «Листах до братів-хліборобів». «Коли провідна верства даної нації, — підкреслював він, — має слабку пам'ять, слабку свідому волю і слабку інтелігентність, при дуже сильній емоційності, і коли вона пам'яті, волі та інтелігентності у собі не хоче розвивати, то нація з такою провідною верствою не може мати ані політичної культури, ані побудованого на ній власного державного життя. Така нація може тільки вічно «відроджуватись», перебувати в стадії вічного політичного булькотіння і стихійного примітивізму, у стадії нерозвиненої, нереалізованої, недержавної нації».